

Sygn. akt III AUa 464/21

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 października 2021 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący sędzia Krzysztof Szewczak (spr.)

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 6 października 2021 r.

w L.

sprawy K. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w S.

o prawo do emerytury pomostowej

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S.

od wyroku Sądu Okręgowego w Siedlcach

z dnia 23 kwietnia 2021 r. sygn. akt IV U 694/20

zmienia zaskarżony wyrok i oddala odwołania.

III AUa 464/21

UZASADNIENIE

Decyzjami z dnia 17 lipca 2020 r. oraz z dnia 11 września 2020 r., znak: (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S., na podstawie przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U. 2020 r., poz. 53 ze zm.) oraz ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (t.j. Dz.U. 2018 r., poz. 1924) odmówił K. K. prawa do emerytury pomostowej wskazując, że ubezpieczony nie nabył prawa do tego świadczenia:

a/ na podstawie art. 4 ustawy o emeryturach pomostowych, ponieważ:

- nie udowodnił 15-letniego stażu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze,
- przed dniem 1 stycznia 1999 r. nie wykonywał prac w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 tej ustawy o emeryturach pomostowych lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS,
- po dniu 31 grudnia 2008 r. nie wykonywał prac w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 tej ustawy o emeryturach pomostowych;

b/ na podstawie art. 4 w zw. z art. 49 ustawy o emeryturach pomostowych, ponieważ:

- przed dniem 1 stycznia 1999 r. nie wykonywał prac w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS,

- na dzień 1 stycznia 2009 r. nie udowodnił pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych, tj. pracy wykazanej w załączniku nr 1 lub 2 ustawy o emeryturach pomostowych.

Decyzją z dnia 11 września 2020 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S., na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz ustawy o emeryturach pomostowych odmówił K. K. prawa do emerytury pomostowej wskazując, że ubezpieczony nie nabył prawa do tego świadczenia:

a/ na podstawie art. 4 ustawy o emeryturach pomostowych, ponieważ:

- nie udowodnił 15-letniego stażu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze,

- po dniu 31 grudnia 2008 r. nie wykonywał prac w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych,

b/ na podstawie art. 4 w zw. z art. 49 ustawy o emeryturach pomostowych, ponieważ na dzień 1 stycznia 2009 r. nie udowodnił pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych, tj. pracy wykazanej w załączniku nr 1 lub 2 do ustawy o emeryturach pomostowych w wymiarze co najmniej 15 lat.

W odwołaniach od obu powyższych decyzji ubezpieczony K. K., nie zgadzając się z ustaleniem, że nie wykazał 15 lat pracy w szczególnych warunkach (do odwołania załączył świadectwo prac wykonywanych w szczególnych warunkach z dnia 12 sierpnia 2020 r.), domagał się ich zmiany poprzez ustalenie mu prawa do emerytury pomostowej.

W odpowiedzi na odwołania Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. wnosił o ich oddalenie i wywodził jak w uzasadnieniach obu zaskarżonych decyzji.

Postanowieniem z dnia 16 kwietnia 2021 r. Sąd Okręgowy na podstawie art. 219 k.p.c. połączył sprawy z odwołań od obu w/w decyzji do ich łącznego rozpoznania i rozstrzygnięcia.

Wyrokiem z dnia 23 kwietnia 2021 r. Sąd Okręgowy w Siedlcach zmienił obie zaskarżone decyzje poprzez przyznanie K. K. prawa do emerytury pomostowej od dnia (...).

W uzasadnieniu tego wyroku Sąd I instancji ustalił, że ubezpieczony K. K. w dniu (...) osiągnął wiek 60 lat. W dniu 20 maja 2020 r. wystąpił do pozwanego organu rentowego z wnioskiem o emeryturę pomostową. Wniosek ten organ rentowy załatwił odmownie decyzjami z dnia 17 lipca 2020 r. oraz z dnia 11 września 2020 r.

Sąd Okręgowy dalej ustalił, że K. K. był zatrudniony w (...) S. w okresie od dnia 17 listopada 1980 r. do dnia 31 grudnia 1995 r. w pełnym wymiarze czasu pracy. W tym okresie wykonywał on pracę przy zrywce i wywózce drewna z lasu oraz prace drwała. W angażach znajdujących się w aktach osobowych oraz w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach z dnia 12 sierpnia 2020 r. zamieszczono wpisy dotyczące zatrudnienia K. K. w okresie od dnia 17 listopada 1980 r. do dnia 31 lipca 1987 r. na stanowisku kierowcy ciągnika, co jednak nie odzwierciedlało faktycznie wykonywanych przez niego w tym okresie czynności. W okresie tym bowiem ubezpieczony stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace przy zrywce i wywózce drewna z lasu. Pracę bezpośrednio przy zrywce i ścinie drzew ubezpieczony wykonywał faktycznie w ten sposób, że wykonywał ścinę drzewa ręcznie, ścięte drzewo wyciągał ciągnikiem, następnie układał w metry, załadowywał je ręcznie na przyczepę ciągnika i wywozi z lasu na składnicę drewna, gdzie je ręcznie rozładowywał.

W okresie od dnia 1 sierpnia 1987 r. do dnia 31 grudnia 1995 r. ubezpieczony stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace wyłącznie w charakterze drwala, które polegały na ścinie drzew piłą spalinową.

Na początku 1996 r. K. K. rozpoczął prowadzenie własnej działalności gospodarczej, której przedmiotem był wyrąb drzewa w lesie. Prace te, tak jak w okresie zatrudnienia, wykonywał na rzecz (...)S.. Konieczność wykonywania tych prac w ramach własnej działalności gospodarczej wiązała się z „prywatyzacją” prac leśnych. Osoby, które chciały nadal pracować w leśnictwie przy zrywce drzewa musiały założyć własną działalność gospodarczą i w jej ramach wykonywać te prace. Tego rodzaju działalność ubezpieczony prowadził w okresie od dnia 12 stycznia 1996 r. do dnia 30 listopada 2016 r.

W okresie od dnia 1 stycznia 2016 r. do dnia 30 października 2018 r. K. K. podlegał ubezpieczeniu w KRUS.

W okresie od dnia 2 listopada 2018 r. do dnia 31 grudnia 2018 r. pracował na podstawie umowy zlecenia, a następnie od dnia 2 stycznia 2019 r. do dnia 30 kwietnia 2020 r. na podstawie umowy o pracę w (...) J. B..

Ubezpieczony obecnie nie pozostaje w stosunku pracy.

Sąd Okręgowy zacytował następnie treść art. 4 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (tj. Dz.U. 2018 r., poz. 1924 ze zm.).

K. K. nie spełnił przesłanki, o której mowa w art. 4 pkt 6 ostatnio powołanej ustawy, tj. po dniu 31 grudnia 2008 r. nie wykonywał pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust.1 i 3 tej ustawy, wobec czego nie nabył prawa do emerytury pomostowej na podstawie art. 4 tej ustawy.

Zdaniem Sądu Okręgowego, K. K. nabył jednak prawo do emerytury pomostowej na podstawie art. 49 w zw. z art. 4 ustawy o emeryturach pomostowych. Przepis ten stanowi, że prawo do emerytury pomostowej przysługuje również osobie, która:

1/ po dniu 31 grudnia 2008 r. nie wykonywała pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust.1 i 3;

2/ spełniła warunki określone w art. 4 pkt 1-5 i 7 i art. 5-12;

3/ w dniu wejścia w życie ustawy miała wymagany w przepisach, o których mowa w pkt 2, okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3.

Zdaniem Sądu Okręgowego, ubezpieczony spełnił przesłanki określone w art. 49 pkt 2 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych. Urodził się po dniu 31 grudnia 1948 r., na dzień 1 stycznia 2009 r. miał okres pracy w szczególnych warunkach wynoszący co najmniej 15 lat, w datach wydania zaskarżonych decyzji miał ukończone 60 lat, posiadał okres składkowy wynoszący co najmniej 25 lat, przed dniem 1 stycznia 1999 r. wykonywał prace w szczególnych warunkach lub prace w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust.1 i 3 ustawy lub w art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS i nastąpiło rozwiązanie z nim stosunku pracy. Okres pracy ubezpieczonego na podstawie umowy o pracę w (...) S. od dnia 17 listopada 1980 r. do dnia 31 grudnia 1995 r. wynosi 15 lat, 1 miesiąc i 15 dni. Praca wykonywana była w tym okresie stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, bezpośrednio przy zrywce lub ręcznej ścinie drzew przenośną pilarką z piłą łańcuchową. Praca ta stanowiła pracę w szczególnych warunkach, o jakiej mowa w dziale VI, pkt 1 i 2, wykazu A stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z 7 dnia lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. 1983 r., Nr 8, poz. 43 ze zm.) – prace drwali oraz prace przy zrywce i wywózce drewna z lasu. Praca ta stanowiła pracę w szczególnych warunkach również w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych, ponieważ należy ją zaliczyć do prac wymienionych w załączniku nr 1 do tej ustawy pod pozycją 34 – prace bezpośrednio przy zrywce lub ręcznej ścinie drzew przenośną pilarką z piłą łańcuchową. Sąd Okręgowy nie odliczył z okresu pracy ubezpieczonego na podstawie umowy o pracę w (...) S. okresów zwolnień lekarskich, mając przy tym na uwadze pogląd

Sądu Najwyższego wyrażony w uchwale z dnia 27 listopada 2003 r., III UZP 10/03 (OSNP 2004, nr 5, poz. 87) oraz postanowieniu z dnia 23 czerwca 2020 r., III UK 222/19 (LEX nr 3154296), z których wynika, że do okresu pracy w szczególnych warunkach wlicza się okresy zasiłku chorobowego w czasie trwania stosunku pracy przypadające po dniu wejścia w życie ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz zmianie niektórych ustaw (Dz.U. Nr 107, poz. 450 ze zm.).

Mając to wszystko na uwadze Sąd Okręgowy zmienił obie zaskarżone decyzje poprzez ustalenie K. K. prawa do emerytury pomostowej od dnia (...), tj. od ukończenia 60 roku życia.

Apelację od tego wyroku wniósł Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.. Zaskarzając wyrok Sądu I instancji w całości, apelant zarzucił mu:

1/ naruszenie przepisów postępowania mające istotny wpływ na rozstrzygnięcie, a mianowicie art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów i wyprowadzenie ze zgromadzonego materiału dowodowego wniosków z niego niewynikających polegające na zaliczeniu okresów zwolnień lekarskich, czyli pobierania przez K. K. wynagrodzenia za okres niewykonywania pracy lub świadczenia z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa – zasiłku chorobowego do okresu 15 lat pracy w szczególnych warunkach, a w konsekwencji przyjęcie, iż ubezpieczony wykazał co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach, wymienionej w załączniku nr 1 do ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (t.j. Dz.U. 2018 r., poz. 1924 ze zm.);

2/ naruszenie przepisów prawa materialnego, a mianowicie:

a/ art. 12 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych poprzez jego niezastosowanie i przyjęcie, że okresy pobierania wynagrodzenia za okres niewykonywania pracy lub świadczenia z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa – zasiłku chorobowego (okresy nieskładkowe) są zaliczane do okresu 15 lat pracy w szczególnych warunkach wymienionej w załączniku nr 1 do ustawy o emeryturach pomostowych, podczas gdy przy ustalaniu okresu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, o których mowa w art. 4-11 ostatnio powołanej ustawy, nie uwzględnia się okresów niewykonywania pracy, za które pracownik otrzymał wynagrodzenie lub świadczenie z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa;

b/ art. 4 ustawy o emeryturach pomostowych oraz art. 4 w związku z art. 49 tej ustawy poprzez błędną wykładnię i przyjęcie, że okresy pobierania wynagrodzenia za okres niewykonywania pracy lub świadczenia z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa – zasiłku chorobowego (okresy nieskładkowe) są zaliczane do okresu 15 lat pracy w szczególnych warunkach wymienionej w załączniku nr 1 do ustawy o emeryturach pomostowych.

W konsekwencji tych zarzutów organ rentowy wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie odwołań.

W odpowiedzi na apelację organu rentowego ubezpieczony K. K. wnosił o oddalenie apelacji oraz zasądzenie kosztów według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego organu rentowego zasługiwała na uwzględnienie, ponieważ zostały w niej przedstawione zarzuty skutkujące zmianą zaskarżonego wyroku.

Istota sporu w postępowaniu apelacyjnym, sprowadzała się do zagadnienia, czy przy ustalaniu okresu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, warunkującego prawo do emerytury pomostowej na podstawie art. 49 ustawy o emeryturach pomostowych uwzględnia się okresy faktycznego niewykonywania pracy, za które pracownik otrzymał wynagrodzenie lub świadczenie z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa.

Sąd I instancji dokonał ustalenia okresu pracy w szczególnych warunkach K. K., jak trafnie zarzucił organ rentowy, z pominięciem art. 12 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (t.j. Dz.U. 2018 r., poz.

1924 ze zm.). Zgodnie z tym przepisem, przy ustalaniu okresu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, o których mowa w art. 4-11, nie uwzględnia się okresów niewykonywania pracy, za które pracownik otrzymał wynagrodzenie lub świadczenie z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa.

Sąd Okręgowy z powołaniem się na uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 27 listopada 2003 r., III UZP 10/03 (OSNP 2004, nr 5, poz. 87) oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 czerwca 2020 r., III UK 222/19 (LEX nr 3154296) nie odliczył okresów zwolnień lekarskich z okresu pracy ubezpieczonego w szczególnych warunkach wykonywanej w (...) S.. Wliczenia okresów zwolnień lekarskich do stażu pracy w szczególnych warunkach nie można uznać za prawidłowe z przyczyn, o których niżej będzie mowa. W tym miejscu należy zauważyć, że w/w orzeczenia Sądu Najwyższego, na które powołał się Sąd Okręgowy, odnoszą się do przyznawania emerytur na podstawie art. 32 i art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. 2021 r., poz. 291). Emerytura pomostowa jest natomiast zupełnie innym świadczeniem aniżeli wcześniejsza emerytura, o której mowa w obu ostatnio powołanych przepisach. Emerytura pomostowa jest bowiem świadczeniem przejściowym, przyznawanym wąskiej grupie ubezpieczonych (jedynie niektórym pracownikom wykonującym pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze), mające charakter okresowy (prawo do niej ustaje po spełnieniu przesłanek określonych w art. 16 pkt 1 i 2 ustawy o emeryturach pomostowych, tj. po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego lub po nabyciu prawa do emerytury jako świadczenia na wypadek starości). Za uznaniem, że emerytura pomostowa jest świadczeniem innego rodzaju aniżeli świadczenia na wypadek starości, o których mowa w ustawie o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, przemawia również to, że źródłem jej finansowania nie jest składka na ubezpieczenie emerytalne w ramach Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, lecz odrębny Fundusz Emerytur Pomostowych (art. 32 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych). Z tych względów powołane przez Sąd I instancji orzeczenia Sądu Najwyższego, jako odnoszące się do przyznawania emerytur z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, nie mogą mieć zastosowania do ustalania prawa do emerytury pomostowej. Dla potrzeb ustalania, wymaganych do nabycia prawa do emerytury pomostowej, okresów pracy ubezpieczonego w szczególnych warunkach można stosować jedynie regulacje zawarte w przepisach ustawy o emeryturach pomostowych, co oznacza, że do stażu pracy, od którego zależy prawo do emerytury pomostowej, zalicza się wyłącznie okresy rzeczywistego wykonywania pracy w szczególnych warunkach. Zostają natomiast pominięte te okresy faktycznego niewykonywania przez ubezpieczonego pracy, za które otrzymał wynagrodzenie lub świadczenie z ubezpieczenia chorobowego (por. K. Wajda [w:] Ustawa o emeryturach pomostowych. Komentarz pod red. B. Gudowskiej, Legalis 2013, komentarz do art. 12 i do art. 49, teza 12 oraz M. Zieleniecki [w:] Komentarz do ustawy o emeryturach pomostowych pod red. K. Antonowa, LEX/el. 2019, komentarz do art. 12).

W związku z tym, że K. K. po dniu 31 grudnia 2008 r. nie wykonywał pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych, w sprawie niniejszej należało ustalić, czy spełniał on warunki do tego świadczenia określone w art. 49 tej ustawy. Przepis art. 49 pkt 2 ostatnio powołanej ustawy wyraźnie stanowi o konieczności spełnienia również warunków określonych w art. 12 tej ustawy. Organ rentowy dokonując określenia stażu pracy K. K. w szczególnych warunkach dla potrzeb ustalenia jego prawa do emerytury pomostowej, zasadnie zatem pomniejszył ten staż o okresy pobierania przez niego zasiłków chorobowych. Ubezpieczony pobierał zasiłek chorobowy w następujących okresach:

- od 22 października 1992 r. do 31 października 1992 r. (10 dni),
- od 2 listopada 1992 r. do 13 listopada 1992 r. (12 dni),
- od 13 lipca 1993 r. do 25 lipca 1993 r. (13 dni),
- od 17 sierpnia 1993 r. do 27 sierpnia 1993 r. (11 dni),
- od 7 września 1995 r. do 28 września 1995 r. (22 dni),

tj. łącznie przez 68 dni. O ten okres 68 dni pobierania zasiłku chorobowego należało pomniejszyć ustalony przez Sąd I instancji okres wykonywania pracy w szczególnych warunkach w wymiarze 15 lat, 1 miesiąca i 15 dni. Oznacza to, że K.

K. nie wykazał co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach, lecz 14 lat, 11 miesięcy i 7 dni. Prawdłowo zatem organ rentowy odmówił wnioskodawcy prawa do emerytury pomostowej, ponieważ nie spełnił on łącznie wszystkich przesłanek prawa do emerytury pomostowej, bliżej określonych w art. 49 ustawy o emeryturach pomostowych, a w szczególności nie wykazał, że wykonywał pracę w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 3 ust. 1 tej ustawy przez okres co najmniej 15 lat.

Zarzuty przedstawione w apelacji pozwanego organu rentowego okazały się więc trafne.

Mając na uwadze, że K. K. nie wykazał posiadania okresu co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach, zaskarżony podlegał zmianie poprzez oddalenie odwołań od obu zaskarżonych decyzji organu rentowego.

Z przedstawionych wyżej względów Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. orzekł jak w sentencji.